

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Мандюка Олексія Орестовича

«Індивідуальні адміністративні акти: теорія та практика застосування»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за

спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;

фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Індивідуальні адміністративні акти є найпоширенішою та, без перебільшення, найважливішою формою діяльності публічної адміністрації. Адже щодо всіх громадян – протягом життя, та юридичних осіб – від створення до припинення, приймаються ці акти, впливаючи при цьому на їх права та обов'язки у певних правовідносинах. На жаль, правове забезпечення індивідуальних адміністративних актів до цього часу не відповідає ступеню їх важливості та поширеності, зокрема на сучасному етапі становлення державності України, а їх дослідження має отримати новий імпульс у зв'язку із суттєвими перетвореннями в економічній, політичній та соціальній сферах життєдіяльності суспільства.

Зважаючи на вказані обставини, необхідність поглибленого аналізу юридичної природи індивідуальних адміністративних актів, а також дослідження їх теоретико-прикладної сутності актуалізують предмет рецензованої роботи.

Окрім того, варто зауважити, що у вітчизняній науці адміністративного права питання прийняття індивідуальних адміністративних актів є достатньо актуальним і найчастіше розглядається як вид або частина адміністративного процесу, хоча останнім часом усе частіше вчені адміністративісти висловлюють позицію, що це питання має розглядатися як складова адміністративної процедури. Тож, ключове значення для детального та глибокого аналізу нормативно-правового регулювання індивідуальних адміністративних актів, має з'ясування співвідношення понять: «адміністративний процес» та «адміністративна процедура», тощо.

Данай аргумент додатково свідчить на користь актуальності теми

дисертаційного дослідження О. О. Мандюка.

За своїм обсягом, суспільною та науковою значимістю обрана тема дослідження цілком відповідає проблематиці дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження О. О. Мандюка забезпечується, в першу чергу, досить коректним використанням методів наукового пізнання об'єктивної дійсності для обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій, які корелюються із визначеною метою та сформульованими завданнями. Їх використання базується на системному підході, що дозволило розглянути проблему комплексно із врахуванням чинників, які впливають на сутність та зміст досліджуваних явищ. Автором вивчені і критично аналізуються досягнення і теоретичні положення інших дослідників з питань щодо встановлення теоретико-прикладного аспекту індивідуальних адміністративних актів.

Структура дисертації є логічною, відповідає меті і завданням дослідження, що забезпечує її цілісність.

Складність вирішуваних автором завдань обумовлює детальність опрацювання найбільш проблемних моментів дослідження індивідуальних адміністративних актів, здійсненого на основі ґрунтовного аналізу як суто теоретичних аспектів, так і аспектів прикладного, практичного характеру.

Проведене О. О. Мандюком наукове дослідження теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів містить нові науково обґрунтовані результати, які розв'язують наукові завдання відповідно теми дослідження та мають істотне значення для науки адміністративного права.

Характер висновків, сформульованих автором, та запропоновані ним рекомендації щодо вдосконалення регулювання індивідуальних адміністративних актів шляхом аналізу теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів свідчать про досягнення мети наукового

дослідження у повному обсязі.

Звертає на себе увагу різнобічна апробація результатів наукового дослідження теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів, які оприлюднювалися на науково-практичних конференціях.

При виконанні дисертаційного дослідження здобувачем використано достатню кількість джерел (221 найменування), які мають пряме або опосередковане відношення до аналізованої проблематики. Автор широко аналізує теоретичні роботи не лише вітчизняних, а й зарубіжних науковців. Вільне володіння надбанями наукової думки свідчить як про належний рівень вже проведеного дослідження, так і про високий науковий потенціал Олексія Орестовича.

Використання належних методологічних підходів у проведенні дослідження також є підтвердженням достовірності наукових положень, висновків та результатів, викладених у дисертації (сторінки 5-6 дисертації).

Новизна положень та висновки, які виносяться на захист, заявлені як такі, що становлять наукову новизну, і дійсно є такими. Дисертація є одним з небагатьох комплексних досліджень теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів на сучасному етапі державотворення в Україні на засадах визнання пріоритету гарантування прав та свобод людини і громадянина.

Висуваючи вказану загальну ідею та розглядаючи її у якості системи, О. О. Мандюк сформулював низку особистих висновків, пропозицій та рекомендацій, які теж характеризуються науковою новизною і в сукупності вирішують важливе як теоретичне, так і практичне завдання.

Дисертація, загалом, є завершеною працею, в якій у логічній послідовності розкрита мета і завдання дослідження, складається зі вступу, двох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

На основі поглибленого дослідження вказано, що основними ознаками індивідуального адміністративного акта є: односторонність, індивідуальність

(конкретність), зовнішня дія, породження правових наслідків, приймається адміністративним органом. На основі аналізу цих ознак здійснено відмежування поняття індивідуальних адміністративних актів від інших суміжних понять (сторінка 44 дисертації).

У контексті дослідження питань, що становили проблематику дисертаційної роботи, автор цілком слушно зауважує, що, індивідуальний адміністративний акт – це одностороннє волевиявлення адміністративного органу зовнішньої дії, що безпосередньо впливає на права, свободи чи інтереси конкретних осіб або стосується конкретної ситуації (сторінка 47 дисертації).

Запропоновано науково обґрунтовану класифікацію, яка дозволяє більш точно визначити та охарактеризувати ознаки, які притаманні індивідуальним адміністративним актам, визначити їхню правову природу та співвідношення між ними (сторінка 63 дисертації).

Автор звертає увагу на те, що існує потреба розгляду понять «чинність» та «дія» індивідуальних адміністративних актів як самостійних понять. Чинність індивідуальних адміністративних актів пропонується розглядати як необхідну передумову дії цих актів, яка дозволяє вести мову про акт як явище правової дійсності. Проте, лише з моменту початку дії акта, він починає призводити до юридично значимих наслідків та його можна вважати джерелом індивідуально-правового регулювання. Отже, дія індивідуального адміністративного акта – це його регулятивний вплив на поведінку адресатів акта, який полягає у виникненні, зміні чи припиненні конкретних прав та обов'язків (сторінка 96 дисертації).

Заслуговує на увагу думка здобувача про те, що необхідним є встановлення чіткої процедури доведення обтяжуючих індивідуальних адміністративних актів до відома осіб, яких ці акти стосуються. Дотримання цієї процедури має бути визначено в законодавстві України не лише як обов'язок усіх адміністративних органів, а й як необхідна передумова введення актів у дію, адже в протилежному випадку існуватиме реальна

загроза порушення прав та свобод приватних осіб у відносинах з адміністративними органами (сторінка 176 дисертації).

Слушною є думка О. О. Мандюка про те, що всі положення, які стосуються індивідуальних адміністративних актів повинні бути закріплені в загальному законі (чи можливо Кодексі) про адміністративну процедуру, це сприятиме і захисту прав та інтересів приватних осіб, і захисту публічних інтересів (сторінка 178 дисертації).

Цінною є теза дисертанта про необхідність виділяти два способи припинення дії індивідуальних адміністративних актів: відкликання та скасування. Основним критерієм розмежування цих двох способів є правомірність/неправомірність індивідуального адміністративного акта (сторінка 182 дисертації).

Поряд із вказаними положеннями в дисертації розглядається значна кількість питань прикладного характеру, які стосуються теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів.

Публікації за темою дослідження. Основні положення роботи відображено у 10 публікаціях, із яких 6 наукових статей (5 опубліковано у виданнях, що визнані як фахові з юридичних питань, у тому числі одна – в електронному виданні, внесеному до наукометричних баз Index Copernicus International та 1 в іноземному періодичному науковому виданні), а також 4 у тезах доповідей на Міжнародних науково-практичних конференціях.

У публікаціях достатньо відображені основні положення, що містяться у всіх розділах дисертаційного дослідження. Автореферат дисертації ідентичний за змістом основним положенням дисертації. Висновки здобувача щодо значущості його праці для науки і практики видаються повністю правомірними.

Вирішення наукового завдання. Дисертація О. О. Мандюка містить вагомі результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання, а також забезпечують розв'язання цілої низки практичних питань, що виникають стосовно теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів. Викладені в роботі наукові положення заповнюють низку прогалів, які

існують в адміністративно-правовій науці, є основою для проведення подальших досліджень, вдосконалення законотворчої діяльності, правовиховної сфери, юридичної освіти. Отже, найважливіші наукові та практичні результати дослідження теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів мають різнопланове значення для юридичної науки та практики і можуть бути використані у науково-дослідній діяльності для подальших теоретичних пошуків та визначенні шляхів вирішення питань із зазначеної тематики.

Результати дослідження носять як теоретичний, так і прикладний характер, а тому викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень проблеми індивідуальних адміністративних актів та адміністративної процедури; правотворчій діяльності – для удосконалення законодавства, що регулює процедуру прийняття та дії індивідуальних адміністративних актів, а також у процесі підготовки нових законів та підзаконних актів, зокрема загального закону про адміністративну процедуру; правозастосовній діяльності – для тлумачення та застосування відповідних положень законодавства адміністративними органами – при прийнятті, введенні, припиненні дії індивідуальних адміністративних актів та судами – у випадку оскарження цих актів у судовому порядку; навчальному процесі – при викладанні студентам вищих навчальних закладів дисципліни «Адміністративне право», «Адміністративний процес», а також підготовці підручників, навчальних посібників та навчально-методичних матеріалів із цих навчальних дисциплін.

Зауваження. Визнаючи загалом достатній теоретичний і практичний рівень роботи Олексія Орестовича Мандюка, необхідно звернути увагу на низку дискусійних положень та ймовірну критику окремих авторських позицій з метою уточнення і конкретизації у частині вирішення завдань дисертаційного дослідження. Серед них такі:

1. Розглядаючи різноманітні підходи до визначення поняття індивідуальних адміністративних актів, автором не приділено належної уваги аналізу нормативного закріплення визначення цього поняття в зарубіжних

країнах.

2. На сторінках 39-40 автор робить висновок, що суб'єктом прийняття індивідуальних адміністративних актів може бути лише адміністративний орган, однак визначення поняття «адміністративний орган», яке наводиться дисертантом є недостатньо повним та не виражає усіх істотних особливостей цього поняття.

3. На сторінці 127 дисертаційного дослідження цілком обґрунтовано визначено, що основними стадіями процедури прийняття індивідуальних адміністративних актів є: 1) порушення адміністративної справи; 2) підготовка адміністративної справи до розгляду; 3) вирішення адміністративної справи. Водночас, недостатньо чітко визначено значення та особливості здійснення таких процедур як оскарження та виконання індивідуальних адміністративних актів.

4. Слушною є думка автора про необхідність встановлення в законодавстві України виключно двох способів припинення дії індивідуальних адміністративних актів: скасування та відкликання (сторінка 182 дисертації), однак, така пропозиція очевидно потребує додаткового аргументування під час прилюдного захисту.

5. У підрозділі 2.5 автор, розглядаючи напрями підвищення ефективності застосування індивідуальних адміністративних актів, приділяє, вважаю, недостатню увагу організаційному та просвітницькому напрямам, оскільки зміст останніх розкрито лише в загальних рисах та без деталізації змісту конкретних заходів.

Не зважаючи на висловлені зауваження щодо окремих положень дисертаційного дослідження, варто вказати, що така критика не впливає на глибину, своєчасність, доцільність та цінність результатів і не стосується основних положень, висновків та новизни презентованих здобувачем й не перешкоджають позитивному ставленню до виконаної О. О. Мандюком дослідницької роботи, а здійснений автором творчий пошук заслуговує на повагу і підтримку.

Рецензована дисертація вирішує конкретне науково-прикладне завдання, містить принципово нові положення, що не виносилися раніше на захист, мають наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку теорії та практики застосування індивідуальних адміністративних актів.

Матеріали дисертаційного дослідження належним чином оприлюднені та пройшли апробацію в наукових публікаціях і виступах на конференціях. Зміст дисертації відповідає вимогам МОН України та відповідно відображений в авторефераті.

Підсумовуючи, необхідно вказати на наявність достатніх підстав для висновку про те, що дисертація Олексія Орестовича Мандюка на тему: «Індивідуальні адміністративні акти: теорія та практика застосування» є комплексним науковим дослідженням, яке містить аргументовані положення наукової новизни, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного права

і процесу та митної безпеки Університету

державної фіскальної служби України

 В.В. Тильчик

Підпис Мандюк О.В. засвідчую:

Учений секретар УДФС України
О.С. Дроба

« » 20 р.